

**ВИЛХЕЛМ ДИХТЕР, ЯЦЕК
КУНИЦКИ
УБИЙСТВО С КРИСТАЛ**

Превод от полски: Людмила Георгиева, 1988

chitanka.info

Героят трябва да бъде англичанин. В криминалните истории е желателна тайнственост. Уважаваният автор създава от благопристойните си съотечественици убийци и детективи. След това разтваря действието в лондонската мъгла и всички са доволни.

В един от крайградските домове на голямата метрополия двама беседват. Никой не им пречи до самия край на разговора. Този, който заговорва първи, носи тъмни очила.

— Утре напускам Англия. По твое благоволение аз изгубих тук две седмици. Две седмици в тази стая, старче.

— Домът е прекрасен.

— И още как, платих осем хиляди фунта.

— Утре заминаваш.

— Да. Ще ме изпратиш ли на летището? Пет години не си идвал, а през тези две седмици ме посещаваш всеки ден. Стаята е прекрасна, само за гости, нали, старче? Но аз тук не бих изкарал и седмица, та ако ще да е заради самата кралица, а на теб посветих цели две седмици. Защо?

— Преди две седмици в тази стая...

— Знам.

— Бе убит човек.

— Ти си откачил. Аз съм сляп и нищо не видях, когато този проклет висящ свещник се изтърси на главата му. Това беше нещастен случай. Ти и всички останали, които бяхте на приема, видяхте как се случи. Изобщо не съм го виждал и не знам как изглежда. И нищо не мога да ти помогна.

— Кой покани на приема Джеймс Петън?

— За какъв дявол ти е? Да не си от полицията? Инспекторът вече идва и следствието приключи.

— И все пак — кой покани Джеймс Петън?

— Жена ми.

— Имаш очарователна жена, Грабле.

— Остави я на мира.

— Кога ще се върне от майка си?

— Теб какво те интересува?

— Отдавна ли се познаваха?

— Слушай, старче...

— Не искаш ли да говоря? Мога да си ида.

— Остани.

— Искаш да ми разкажеш нещо? Може би за работата си?

— Нищо не разбираш от това. Както и от убийства. Аз изучавам кристалите, само за тях мисля. Да ти разкажа ли за кристалите?

— Разкажи.

— Това е архитектурата на природата. Кристалите на солите или металите се състоят от малки частици. Или да вземем кристала на кварца. Виждал ли си птици в небето, старче?

— Виждал съм, Грабле.

— И как кръжат?

— Тъхъ.

— Кръжат в безреда — така е при газовете. Там атомите бягат, отдалечавайки се един от друг. А през есента птиците отлитат от Англия. Всички заедно, една до друга, отлитат отвъд Канала — такава е картината при течностите. При тях атомите са по-силно свързани помежду си, отколкото в газовете. Но понякога птиците застиват във въздуха, сякаш в бездвижие.

— И едва забележимо махат с крила.

— Много е важно, че размахват крила. Напомни ми го, когато свърша. Застиналите атоми висят като точки в небето. Това представлява твърдото физическо тяло.

— Но птиците махат с крила, Грабле.

— Атомите трептят. Няма ги забележимите движения като при газовете или течностите, но трептят вляво и вдясно, нагоре и надолу. Много бързо...

— И този свещник също, нали?

— Да, това са все твърди тела.

— Грабле, ще те прекъсна. Сега вече знам кой е убиецът.

— Не ме слушаш.

— Когато свещникът падна, всички дотичаха, но Джеймз Петън бе вече мъртъв.

— Да, това е тежък месингов канделабър. Имаше гравирани надпис: „Дамоклев меч“. Преди това всички минаха да го разгледат, но той падна точно върху Петън.

— Внимателно слушах всичко, което ми говори за кристалите, Грабле. По-добре да не бяхме говорили... Прекрасно е, че ги нарече архитектурата на природата.

— Да, там съществува ред, непознат на хората. Всеки атом има свое място и никога не заема чуждото. Кристалът е особен случай на твърдо тяло, най-сполучливият. Птиците висят неподвижно в небето и махат с крила, но те могат да създават и особени рисунки, фигури. Когато атомите се наредят в постоянна фигура и възникне някаква симетрия, тогава се получава кристал.

— А какво има между атомите?

— Нищо. Пустота, истински вакуум.

— Значи кристалът е порест?

— Като всичко друго в природата... Утре напускам Англия, старче. И ще оставя тук още един британец, който ще обикне кристалите като мен.

— Не, не, ти вече нищо не обичаш!

— Вярно е, доста проблеми реших в живота си и...

— И преди две седмици също.

— Обвиняваш ли ме?

— Видях всички, които дотичаха до убития — бяха поразени от случилото се. Само твоята жена, така ми се стори, разбра всичко и почувствува, че е изпълнена съдбовна присъда.

— Остави я на мира!

— Ти остана в креслото си. Ти си сляп. Но жена ти не дойде при теб, а такава би трябвало да бъде първата ѝ реакция. Тя се плаши — и тогава се страхуваше, и сега се страхува, затова е при майка си.

— Подозираш жена ми?

— Грабле, по-добре продължи разказа си за кристалите.

— Не си въобразявай, че направляваш разговора ни. Говоря каквото си искам и се чудя на глупостта ти. Кристалът е бряг като Англия. А възлите — това са Лондон, Глазгоу, Ливърпул. От птича височина брегът е сякаш неподвижен. Неподвижни са и градовете — възлите на кристала. Но виж Лондон, когато хората се връщат от работа: няма тротоари, няма мостове, само една гъста тълпа...

— Грабле...

— Да?

— Нищо.

— В кристала е същото. Възелът е атом около атома. Всеки атом има свое движение, което аз нарекох трептене. Трептят атомите, техните ядра, техните електрони.

— Кому пръв е хрумнало това?

— На Пиер Кюри. Този, дето после се ожени за Мария. Бяха прекрасна двойка.

— И никога не ги е виждал?

— Кое?

— Разните възли и електрони.

— Не, невъзможно е. Дори да имаш прекрасно зрение.

— Прав си. Още има време за размисъл. Ти помисли. Аз също ще помисля.

— Какво?

— Отдавна знам, че Джеймс Петън беше любовник на жена ти.

— А защо не ми каза по-рано? Преди година...

— Та ти знаеше, Грабле!

— Жалко, че никога не съм го виждал. Не знаех дори името му. Знаех само, че тежи осемдесет и шест килограма.

— Що за глупост!

— Жена ми не крие от мен писмата си и разните там хартийки. Пък и защо да ги крие? Веднъж в чантичката ѝ случайно открих картонче — като онези, дето ги дават теглилките, когато се мериш. Цифрите се отпечатват с натиск. Внимателно поглаждайки с пръсти, аз прочетох цифрата. Жена ми не тежи осемдесет и шест килограма. Посочена беше и точната дата — първи юни.

— Жена ти замина на другия ден след смъртта на Петън. Тя беше изплашена.

— Изплашена ли?

— Да. Страхуваше се от полицията и избяга от Лондон. По това хората се различават от твоите кристали. Електронът бяга само във възела, а тя избяга от възела.

— Глупости говориш. Тя не е убила Петън.

— А кой?

— Свещникът. Беше нещастен случай. Освен това електроните могат да излизат от възлите. Кристалът — това е Англия, възлите — градовете. Ако някой Гъливър обхване с ръце нашия Остров от Канала до Шотландия и го стисне, Лондон ще се приближи до Глазгоу, а Ливърпул — до Лондон. От градовете ще се изсипят тълпи и ще бягат, ще бягат до границите с водното пространство. И ако този Гъливър

построй мост към Континента, тълпата ще хукне по моста. Разбираш ли ме, старче?

— А после?

— За кристала не е нужен Гъливър, достатъчно е да сложиш върху него някаква тежест. А ако кристалът е кварц... Казах ли ти, че кварцът също е кристал?

— Каза.

— Тогава от неговите възли електроните ще избягат и ще достигнат границите на кристала. А мостът? Какво ще стане с моста? Две парчета проводник, в които електроните ще влетят. Движението на електроните е електрически ток. Между проводниците ще се появи напрежение. И колкото по-силно бъде притискан кварцът, толкова по-високо ще е напрежението. Това е всичко, което можеш да разбереш без математика. Разказах ти всичко, старче, като на детектив.

— И аз те слушах с удоволствие, Грабле. И вече знам: твоята жена не е убила Джеймс Петън. Тя няма мотив да го убива точно на този прием. Може би по-правдоподобно е Петън сам да е пуснал канделабъра върху главата си.

— Глупости. Това беше нещастен случай. Да свършваме, старче, с тия приказки за кристали. Пожелай ми добро здраве и си върви.

— А само кварцовият кристал ли дава напрежение при натиск?

— Не, и други. Нарича се пиезоелектричество. Поставяш например в парен котел втулка с мембрана. Парата деформира мембраната, а тя пък притиска кварцовия кристал. Възниква електрическо напрежение.

— И голямо ли е това напрежение?

— Не, много малко.

— Жалко.

— Защо жалко? Може да се усили. Ние вече можем да усиливаме напрежението. Това напрежение се отчита с волтмер и така косвено определяме налягането в котела.

— Дай още един пример, Грабле.

— С кварц може да се измерват напреженията в оръдия и карабини. Хвърли кварц в морето и по напрежението ще измерваш наляганята. Пиезоелектрическите измервания са навлезли в техниката дотолкова, че недостигът от кварц би прекратил работата на много лаборатории и фабрики.

— Недостигът от кварц би имал и един плюс.

— Какви ги говориш... Изобщо къде си?

— Насред стаята.

— И не се страхуваш, че свещникът ще се изтърси на главата ти?

— Закрепих го здраво.

— По-рано също висеше здраво.

— Но тогава под него беше Джеймз Петън. Кажу, Грабле, използва ли се кварцът за измерване на тежести?

— Откъде да знам, не съм енциклопедия.

— Ти днес ме нарече глупак, но сбърка. Рече, че не аз насочвам разговора. Тук си прав — вървахме заедно, един до друг. Впрочем всичко това можеше да ми го разкаже и някой друг специалист, но ти сам се натискаше, Грабле. Благодаря ти. Ти си убиец, Грабле. Не се страхувай да седиш под канделабъра, ти тежиш само седемдесет и пет, а не осемдесет и шест килограма като Джеймз Петън. Твоята жена наистина се страхува, но не от полицията, а от теб, Грабле — от теб, който произнесе присъдата и я изпълни. Никой освен твоята жена не познаваше Джеймз Петън. Даже ти не го познаваше. Но знаеше, че тежи осемдесет и шест килограма. На пода, точно под канделабъра, има кварцова пластина.

— Провокираш ме, старче.

— Няма смисъл от това, Грабле. Ако искаш, мога да разкова паркета и под някоя от дъсчиците ще намеря пластината. От нея вероятно тръгват проводници към стената и таванската стая. Там някъде напрежението се усилва. Твоят свещник висеше не на кука, а само на проводник, който се скъса в точно определен момент. Когато върху кварцовата пластина се оказа тегло осемдесет и шест килограма, всичко сработи. Ти ни обърна внимание, че върху канделабъра имало надпис „Дамоклев меч“. Всички присъстващи минаха отдолу, за да прочетат този надпис. И когато пристъпи Джеймз Петън, кварцът изпрати своя съдбовен импулс — проводникът се пренагря и се скъса! Когато поставях този свещник, видях, че краищата на проводниците са разтопени от прегряване.

— Глупаво е, старче. Може тогава Петън да се е претеглил с палто, тогава килограмите няма да съвпадат и...

— Не, не може. Ти сам каза — измерил е теглото си на първи юни. Тогава всички ходят по костюми. И на приема беше с костюм.

Само в едно си рискувал дяволски — че и друг може да има същото тегло. Но ти провървя. Нито един полицай в света не би се сетил как е извършено това престъпление. При такова алиби... Сляп си, нищо не виждаш, но всичко си направил сам. Сигурно дълго си се подготвял.

— Наистина дълго, старче.

— Каза, че утре напускаш Англия. И когато напуснеш Англия, ти ще оставиш на Острова още един британец, който обича кристалите.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 12,13/1988 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.